

**BALBÍN'S *DIVA MONTIS SANCTI* (1665)  
AND ITS VERNACULAR VERSIONS AS A TYPE  
OF EARLY MODERN TRANSLATIONS\***

ALENA BOČKOVÁ

**ABSTRACT**

*Diva Montis Sancti* (1665), written by B. Balbín, is an important work on Marian pilgrimage sites. Within the background of the cultural and historical contexts, the paper compares the Latin text with its translation into Czech (*Přepodivná Matka Svatohorská*, 1666) by M. V. Štejer and an anonymous German version (*Heiliger Berg*, 1668). The language analysis of the Latin and Czech versions of the text is underpinned by examples of Štejer's translation strategies. The article also states the function and presumed readership of the versions. In contrast with the historical / patriotic function of the original aimed at educated European elites, both translations can be in today's terms characterised as paraphrases, accentuating the religious and educative functions and, therefore, intended for less educated readers.

**Keywords:** *Diva Montis Sancti*; Bohuslav Balbín; *Přepodivná Matka Svatohorská*; Matěj Václav Štejer; *Heiliger Berg*; Neo-Latin literature; Baroque translations; Marian pilgrimage sites; hagiographic literature

**Introduction**

In his conclusion to *Dynamics of Neo-Latin and the Vernacular*, Tom Deneire states three main research traditions in Early Modern multilingualism: “Imitatio / aemulatio”, “Translation studies” and “Transfer studies”.<sup>1</sup> My article should be a contribution mainly to “Translation studies”,<sup>2</sup> using the methodological approach that compares form, content

\* This study was created with the financial support of the Czech Science Foundation as a part of standard project no. 17-19400S.

<sup>1</sup> Deneire (2014c).

<sup>2</sup> For an introductory overview see Hosington (2014); cf. also Ijsewijn, Sacré (1998: 488–501); Burke (2007a; 2007b); Deneire (2014b; 2014d); Bloemendal (2014; 2015); Čapská (2014); Ramminger (2015–2016); Pérez Fernández, Wilson-Lee (2014). An historical overview in the European context provide e.g. Windle, Pym (2011).

The core of Czech translation theories is formed by the work of Jiří Levý, closely followed by Anton Popovič: last edition Levý (2012); an English translation Levý (2011); Popovič (1975). Svoboda (2010)

and linguistic aspects of the original and the translated text. The aim of such an analysis is to determine the extent to which the translation is exact or free and to state the function of the work depending on its source and target language.<sup>3</sup> The study focuses on two translations of the Latin treatise *Diva Montis Sancti*, which are typical representatives of Baroque adaptations with extensive text changes.

*Diva Montis Sancti*, published in 1665,<sup>4</sup> is one of the most important works by the great Latinist Bohuslav Balbín and the culmination of his Marian hagiographic production. It was preceded by other *Divae*, works pertaining to Marian pilgrimage sites (Silesian place Warta *Diva Wartensis* and Moravian place Tuřany *Diva Turzanensis*).<sup>5</sup> Following *Diva Montis Sancti*, Balbín utilised the same topic in the two final books of his historical treatise *Epitome rerum Bohemicarum seu Historia Boleslaviensis*.<sup>6</sup> The religious place of the examined writing, *Mons Sanctus* (Svatá Hora), is located in the middle of Bohemia, adjacent to the formerly renowned mining town of Příbram. Only a year later, a Czech translation was published by the outstanding expert on Czech literary language Matěj Václav Štejer.<sup>7</sup> The author of the translation is not listed on the title page, nevertheless Balbín himself attributes the translation to Štejer. Balbín mentions in his catalogue of scholars called *Bohemia Docta* that Štejer translated the history of *Mons Sanctus* from Latin to Czech and he characterises this translation as an abridged summary (*historia in compendium contracta*).<sup>8</sup> The author of the German translation (*Heiliger Berg*), which was published two years later, remains unknown.<sup>9</sup> However, the German version corresponds to the Czech version in its extent and structure<sup>10</sup> and, thus, it is likely that the translator also used the Czech version when adapting the Latin original.<sup>11</sup>

---

deals with methodological approaches in the research of Baroque translations, focusing mainly on multilingualism in the Czech lands and relations between Latin, Czech and German works.

<sup>3</sup> This approach is close to G. Toury's methodology for descriptive translation studies. In his theoretical framework oriented to target text, he combines a linguistic comparison of original and translated versions and the wider role of the sociocultural system. His aim is to identify the translation strategies and thereby to define the norms in the translation process. Cf. Munday (2016: 174–186).

<sup>4</sup> Balbinus (1665) – hereinafter *Diva Montis Sancti*. There are tens of copies preserved in Czech and foreign libraries as well; cf. for instance the library search engine WorldCat: [https://www.worldcat.org/search?qt=worldcat\\_org\\_all&q=diva+montis+sancti](https://www.worldcat.org/search?qt=worldcat_org_all&q=diva+montis+sancti) (acc. March 31, 2020).

The 2nd edition: Balbinus (1670).

<sup>5</sup> Balbinus (1655; 1658).

<sup>6</sup> Balbinus (1673).

<sup>7</sup> Štejer (1666) – hereinafter *Přepodivná Matka Svatohorská*.

<sup>8</sup> Balbinus (1778: 418 [s.v. 'Štejer']): *Item Historiam S. Montis in compendium contractam ex latino bohemice reddidit*.

<sup>9</sup> *Heiliger Berg* (1668) – hereinafter *Heiliger Berg*. Unfortunately, no research has been done about this treatise.

<sup>10</sup> See the structure of all three versions in the attachment.

<sup>11</sup> As a proof for this statement cf. e.g. the different titles of the chapter about *Ernestus I. Archiepiscopus Pragensis* (*Diva Montis Sancti* II, 6; *Přepodivná Matka Svatohorská* I, 5; *Heiliger Berg* I, 4) or the *Relatio Ernesti* (*Přepodivná Matka Svatohorská* part of I, 7; *Heiliger Berg* I, 7), missing in the Latin treatise and included in the Czech version with these words: *Chceš-li pak věděti, laskavý čtenáři, kterak Arnošt, ja ještě pacholetem, potrestán byl od dotčeného kladského Panny Marie obrazu, položím tuto (ač v latinské svatohorské historii se nenachází, ale v české léta 1655 na světlo vydané) předivné naddotčeného velebného otce Arnošta vidění, od něho samého před smrti sepsané a k vyhlášení vydané* [Kind reader, if you want to know how Ernestus, as a child, was punished by the Virgin Mary painting in Glatz, I will describe a vision of reverend Father Ernestus (not mentioned in the Latin history of *Mons Sanctus* but published in the Czech one in 1655), that was written by himself and issued before his death] (*Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 35). Hereinafter, all Czech citations are translated by A. Bočková.

The topic of the book *Diva Montis Sancti* has to be examined in a broader context of hagiographic works on the Marian theme and of literary production in Baroque Bohemia. The cult of the Virgin Mary had a unique position in the Czech lands in the 17th and 18th centuries. Pilgrimages to places dedicated to the Virgin Mary were one of the main expressions of Baroque religiousness and they took place wholly within the re-catholicisation intentions of the ruling Habsburg dynasty. A number of books were created that celebrate miraculous Marian depictions. Some of them were geographically divided registers, the most famous one was probably *Atlas Marianus* by Wilhelm Gumpfenberg to which Bohuslav Balbín also contributed (namely to the issue from 1672).<sup>12</sup> Others were dedicated to individual paintings / sculptures, for instance *Divae* of Justus Lipsius,<sup>13</sup> which also served as an example for Balbín. These authors not only wanted to honour the Virgin Mary but also to have an educative impact on a broad range of readership since the books were published in multilingual versions (in bilingual Bohemia, besides Latin, usually also in Czech and German languages).<sup>14</sup> The inner structure of the treatises did not differ much. In books dedicated to one specific pilgrimage site, an inscription and a foreword were usually followed by a legend about the origins of the place and its name, the history of the site and its surroundings and a description of the miraculous depiction. The major part of the book is then dedicated to miracles that subsequently happened.

*Diva Montis Sancti* represents the peak of this type of hagiographic literature dedicated to a single pilgrimage site. Its author, Jesuit Bohuslav Balbín (1621–1688),<sup>15</sup> was appreciated by the Bohemian and European intellectual elites as an educator, poet, literary scholar, toponymist, hagiographer, historian and a staunch patriot. All of his books were written in Latin; the only Czech sentence (Saint Wenceslas' apostrophe: *Nedej zahynouti nám i budoucím!* [Don't let us and our posterity perish!]) concludes his treatise about the defence of the Czech language generally called *Dissertatio apologetica*.<sup>16</sup> For his extensive historical work, Balbín was called the "Bohemian Livy". The translator of the Czech version, Jesuit Matěj Václav Štejer (1630–1692),<sup>17</sup> was a teacher, preacher, missionary, translator of the New Testament and religious literature and an author of Czech treatises. He wrote *inter alia* a popular language handbook called *Žáček* (Pupil),<sup>18</sup> which has summarised the standard language norm of that time. In the period 1664–1666, he resided at Svatá Hora where he probably met with Balbín several times. Unfortunately, there is no evidence as to whether they discussed the translation of *Diva Montis Sancti* together or not. At any rate, these two authors have created a very important work for Czech literary history, which also illustrates the social situation and the state of religiousness in Baroque Bohemia. The main part of this article constitutes a comparison of the language variations of the treatise.

---

<sup>12</sup> Gumpfenberg (1672).

<sup>13</sup> Lipsius (1604; 1605).

<sup>14</sup> Svatoš (2000).

<sup>15</sup> Cf. Sommervogel (1890: 792–808); Bobek (1931); Kalista (1939); Kučera, Rak (1983); Rejzek (1908); Pokorná, Svatoš (1992).

<sup>16</sup> Balbinus (1775).

<sup>17</sup> Cf. Sommervogel (1896: 1575–1577); Stich (2001); Svatoš (2001); Kroupa (1994); Koupil (2012).

<sup>18</sup> Štejer (1668).

## ***Diva Montis Sancti vs. vernacular versions***

### Form of the book

The Latin treatise is almost twice as long as the vernacular versions. When translating Balbín's original, the translators adjusted it greatly; they left out many historical and geographical passages, sometimes even whole sections or chapters, and concentrated mainly on the miracles. The vernacular versions of the treatise have therefore predominantly religious character. A different format and number of pages show that both the Czech and German versions are almost half the size, the German even smaller,<sup>19</sup> and thanks to it, readers could probably keep it at hand and carry it with them during their pilgrimages to Svatá Hora to remind them of the miracles right on the spot.

All three versions contain engravings depicting the statue of Sacromontana Virgin Mary although in a different illustration, according to the printing block available in the printing house. An interesting observation was made with other engravings in the Latin and Czech treatises, namely about the sanctuary. Although both versions were published only one year apart, in the Latin version the church at Svatá Hora is depicted in its original form as a small chapel, whereas in the Czech version it is depicted in its current form as a large Baroque church, resulting from a reconstruction led by Carlo Lurago. This latter engraving is probably one of the newest depictions, most likely based on architectural plans than on the actual appearance of the Svatá Hora complex. Work on the extensive reconstruction was taking place at the time when both books were written, namely in the period 1659–1673.

In terms of the typographic layout of the books, the Latin core text is accompanied by frequent marginalia. Through them Balbín supplies links, divides the text into subchapters, numbers individual events, gives explanations, adds Czech names or summarises the paragraph content. These and other formal adjustments ensure better orientation in the text. In both translations, marginalia are omitted, the text is rarely divided into paragraphs and the abridged text is thus difficult to navigate through. The reasoning for this was probably the author's or printer's attempt to save space. In the marginalia, Balbín also lists sources of his quotes from classical authors, the Bible, medieval authorities and contemporary writers, which he uses in the text as examples, parallels or as a basis for reflections. The translators do not list the sources, not even in the plain text; moreover they often exclude the reflections entirely. This could have resulted from the assumption that these quotations and reflections neither add to the main story line, nor pertain directly to the miracles, and, thus, they might distract the readers from the principal topic.

The Latin text is accompanied by verses, in the form of both short and longer epigrams, which conclude almost every chapter. Their topics are a celebration of the Virgin Mary and her mercifulness, the flourishing of Svatá Hora, devotional praise or poetic plays.<sup>20</sup> However, not all of them are necessarily written by Balbín.<sup>21</sup> All these epigrams

<sup>19</sup> *Diva Montis Sancti*: format 4°, size 15 × 19 cm, 618 pp; *Přepodivná Matka Svatohorská*: format 8°, size 9 × 15 cm, 510 pp, *Heiliger Berg*: format 8°, size 10 × 15 cm, 396 pp.

<sup>20</sup> For instance a poem addressed to the pen describing miracles of the Virgin Mary *Ad pennam scriptoriam, ut sese ad miracula Beatissimae Matris scribenda comparet diligenter* (*Diva Montis Sancti*, p. 4–5).

<sup>21</sup> E.g. *Praecatio poetae ad Divam Sacromontanam pro patria* (*Diva Montis Sancti*, p. 136–137), which Balbín introduces: *Addam hoc loco, forsitan opportune ad oblectandum lectorem, pro patria preces expressas carmine, quas discipulus meus et religionis instituto frater, cum S. Montem una conscender-*

are omitted in both the Czech and German texts; nevertheless the German translator adds other verses / Marian litanies at the end of each book, in order to create a more compact hagiographic work.<sup>22</sup>

### Structure and content

As a typical foreword, all versions use a dedication, the traditional form for expressing honour and thanks to the donors, which were different for each book version.<sup>23</sup> In the Latin *Epistola dedicatoria*, Balbín additionally includes historical comments or reflections on the dedication genre and outlines how he has divided the entire work (*origines et miracula*). The German version inserts only a short conventional dedication (2 pages). The Czech translation attaches after its dedication a foreword to reader, concluded by an important note in which Štejer formulates the main principles of his translation method – paraphrased from Czech he says: “The translator of this History wanted it to be well understood by common people. Hence he intentionally omitted verses and other means of high style and, where necessary, added explanations for the readers.”<sup>24</sup>

The text of the original is divided into five books (*libri*). In the first two (called *origines*), Balbín narrates the history of Svatá Hora, its miraculous statuettes, describes the Svatá Hora’s complex, chapel, hermitage and healing spring, as well as the town of Příbram and its surroundings. He depicts legends and the most important historic events and he describes at length the silver mines, including such details as a description of a machine used for draining the water from the mines.<sup>25</sup> The first book – which consists of general considerations of miracles, holy sites, the meaning of pilgrimages and of worshipping miraculous statuettes – was not included in the translations. From the second book, the vernacular versions left out everything that was not closely connected to Svatá Hora (details about the town of Příbram, silver mines, mining machinery etc.). The German translator only inserted a brief summary of the history of the town Příbram as an introduction to the whole book.<sup>26</sup>

The next three books are dedicated to the miracles of the Virgin Mary (*miracula*) and – as a pendant – followed by benefactions of grateful believers: devotional offerings, precious gifts for Svatá Hora, financed constructions and works of art. The miracles are thematically divided: transformations of the statuette (tears, sweat or blood announcing future disasters), light and sound phenomena (rays around the chapel, bells tolling on

---

*emus, Beatissima Virgine adorata, in Sylvulae modum effudit ex tempore mihique adhuc ab ingenio calens et rubens porrexit. (Diva Montis Sancti, p. 135).*

<sup>22</sup> *Die Lauretanische Litanen (Heiliger Berg, p. 74–76), Ehren-Sonnet (Heiliger Berg, p. 187–188), poem O Du Mutter (Heiliger Berg, p. 300), poem Beschluß (Heiliger Berg, p. 396).*

<sup>23</sup> *Diva Montis Sancti: Malovecz stirps; Přepodivná Matka Svatohorská: Aleš Ferdinand Vratislav z Mitrovic; Heiliger Berg: Frantz Edmund Putz von Adlers-Thurn.*

<sup>24</sup> *Co se pak dotejče přeložení této Historie z latinské řeči na česko, věděti máš, laskavý čtenáři, že kdo tuto Historii překládal, měl oumysl tak ji spraviti, aby sprostén lid mohl jí dobře rozuměti. A protož verše i jiné všcky vysoké a od skladatele latinské Historie důvtipně složené věci schválně opustil a místem, kde se zdálo, že by sprostén lid potřeboval nějakého vysvětlení, něco přiložil. (Přepodivná Matka Svatohorská, p. A8v).*

<sup>25</sup> *Diva Montis Sancti II, 3, §5 (De artificiosa machina et automate, quo ex fodinis ad S. Montem aqua mirabiliter extrahitur et exantlatur).* At the end of the chapter see the scheme *Delineatio machinae, qua ex fodinis Prizibramensibus aqua educitur (Diva Montis Sancti, engraving following page 96).*

<sup>26</sup> *Heiliger Berg I, 1* partly translated from *Diva Montis Sancti II, 2.*

their own) and miraculous healings of various diseases. Balbín always consistently lists his sources in order to put a stamp of historic work on his treatise. In these books, the translations deviate from the original to a much lesser extent. The translators leave out some quotations, philosophical and reflective passages or Latin and Greek verses. However, they never shorten the text to the detriment of the story; in some passages they even broaden it, correct information that is no longer up-to-date or add new pieces of information.<sup>27</sup>

In the epilogue, the Czech translator skips over Balbín's extensive digression into the topic of classical heroes and he connects only the introduction and the conclusion about the never ending mercifulness of the Virgin Mary. The *Beschluß* of the German translation consists only of few verses invoking the Holy Mother,<sup>28</sup> which finally conclude the last chapter.

The next two appendices of the Latin treatise (topographic and genealogical) are left out in the vernacular versions, certainly for the reason that they deviate too much from the hagiographic topic and miracles. Nevertheless, the Czech translation adds as an attachment a discourse of Georgius Crugerius about the affection of the Virgin Mary towards the Czech people and, vice versa, the affection of the Czech people for the Virgin Mary,<sup>29</sup> which is originally inserted in the first book of *Diva Montis Sancti*.<sup>30</sup> Although this discourse does not relate to Svatá Hora and the miracles themselves, it can represent an appropriate conclusion of the whole book.

### Language and style

In the Latin original, there are prevailing language-stylistic elements of humanistic Latin typical for Bohemia of the 17th and 18th centuries – so called “Baroque humanism”.<sup>31</sup> The Czech text uses a good standard of Baroque language norms, reasoned from the fact that Štejer was not only a translator but also an author of several language handbooks. Our linguistic analysis was concentrated only on the Latin and Czech texts<sup>32</sup> and compared both the lowest text units (words and terms), set phrases and constructions, as well as entire clauses, sentences and more extensive passages.

Štejer translated the Latin original rather freely, i.e. he focused mainly on the narrative of the text, which he transformed into a simple and easy-to-understand manner. We have listed some examples to show his translation approach to the text:

<sup>27</sup> As already mentioned *Relatio Ernesti*: see above n. 11.

<sup>28</sup> *Heiliger Berg*, p. 396.

<sup>29</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 450–580 (‘Přídavek’), where Štejer introduces: *Ačkoli tato věc, o které chci nyní jednat, nepřináleží vlastně k Svatohorské Historii, nicméně poněvadž jest k pochvale předešlé pobožnosti českého národu a může býti podnětem k budoucí horlivosti a ctihodný Pater Jiří Crugerius z Tovaryšstva Ježíšova, an tuto částku složil, hoden jest, aby tato jeho perlička z onoho Pokladu české pobožnosti, který míní světu ukázati, vzatá vyšla na světlo, soudím užitečnou věc býti, tuto jeho spis z latinska na česko přeložený připsati* [Although this aspect, I want to present now, does not really belong to the History of Mons Sanctus, yet it praises the previous pioussness of the Czech nation and may be an impetus for future zeal. Reverend Father Georgius Crugerius of the Society of Jesus composed this treatise as a pearl in the treasure of Czech devotion and it is worth being taken into the light and shown to the world. So I intend to attach here his text translated from Latin to Czech] (*Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 450).

<sup>30</sup> *Diva Montis Sancti* I, 9.

<sup>31</sup> Hejnic (1974); Svatoš (2000).

<sup>32</sup> A detailed analysis of the German translation is a task for future research.

## Omissions

The translator leaves out rhetorical adornments, especially these forming whole sentences, omits additional information or rhetorical questions. He skips historical or literary digressions, simplifies long clauses and searches for suitable phrases that allow him to substitute an entire sentence while preserving the substance of the original. This may be explained by the assumption that uneducated recipients will perceive the text only by listening.

- Leaving out rhetorical adornments:

*Enimvero, ut haec ita sint, tamen veritatis ego exercitum contra statuam, armatura tam firma, ut immortales Persarum (quos vocabant) milites non desideres*<sup>33</sup>

*Postavím proti němu pravdu v pevném odění a s bystrou výbornou zbraní.*<sup>34</sup>

*ante genam per dies aliquot pendeat, cruento chamaeleontis exemplo, quod animal oculos habet sanguine semper natantes*<sup>35</sup>

*několik dní nad lící viselo*<sup>36</sup>

- Omitting additional information or rhetorical questions:

*cum serenissimo coelo, in Augusto sub Virgine, cum formosissimus annus est*<sup>37</sup>

*ač bylo všudy na nebi jasno*<sup>38</sup>

*in media Germania natus, qui ut fit in artibus, quo eum error et libido rapiebat, peregrinabatur et magistris operam addicebat suam*<sup>39</sup>

*rodem z Němec, člověk vandrovní*<sup>40</sup>

*hunc unum afflavit primum et obcoecavit, deinde dejecit exanimem. Haecce est meretricis aut latronis potestas?*<sup>41</sup>

*toho samého zlolejce trefil, omračil a na zem porazil*<sup>42</sup>

<sup>33</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 245.

<sup>34</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 164: "I will set the truth against him, in solid armour and with the best sharp weapon".

<sup>35</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 313.

<sup>36</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 246–247: "it hung for several days on her cheek".

<sup>37</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 164.

<sup>38</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 70: "even though all the sky was clear".

<sup>39</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 163.

<sup>40</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 68: "born in Germany and a wandering man".

<sup>41</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 164.

<sup>42</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 70: "it struck the only villain, stunned him and knocked him to the ground".

- Skipping literary digressions:

*secum adducit. Apparuit hic, quod scripsit Aristoteles: „Opus suum omnis bonus artifex diligit.”<sup>43</sup>*

*Dovedši pak ji předce na to svaté místo<sup>44</sup>*

- Simplifying long clauses:

*Is cum magnum operae suae pretium, totius fere Przibrami ad religionem nostram accessionem tulisset, Przibramensibus in fide notra satis jam confirmatis<sup>45</sup>*

*ten skůro celé město na katolickou víru obrátiv<sup>46</sup>*

- Simplifying Latin synonymic variations (e.g. Latin synonyms *imago*, *effigies*, *statua*, *signum* translated with the only Czech word *obraz* [picture]).

### Shifts

Štejer transposes the Latin phrases into the local environment, substitutes sayings or similes with Czech idioms and uses expressive elements or common and vulgar expressions.

*imagines odissent et velut in ulcere unguem haberent<sup>47</sup>*

*a svatí obrazové byli jim jako sůl v očích<sup>48</sup>*

### Additions

On the other hand, he inserts explanations or repeats certain information in order to facilitate understanding. He amplifies the story for the sake of better continuity, fluency and clarity. In some places, he inserts his own reflections, ideas or observations into the text, as well as effective metaphors, similes or poetical ornaments, which adds interest to the translation and makes it more gripping for the readers.

- Inserting explanations:

*Recte scripsit Seneca<sup>49</sup>*

*Poznamenal světský mudřec Seneka<sup>50</sup>*

<sup>43</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 315.

<sup>44</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 250: “Then he led her to the holy place”.

<sup>45</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 162.

<sup>46</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 68: “he turned almost the entire city to the Catholic faith”.

<sup>47</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 120.

<sup>48</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 22: “and holy images were like salt in their eyes”.

<sup>49</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 164.

<sup>50</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 69–70: “The secular scholar Seneca noted”.



- Amplifying the story:

*Facit*<sup>51</sup>

*Následujíc ona této dobré rady,  
šla na Svatou Horu, tam svou pobožnost  
vykonala*<sup>52</sup>

*ut ferre lucem sine horrore non posset*<sup>53</sup>

*že bez bolesti na žádné světlo nemohla  
hleděti, ale pro uvarování bolesti  
do tmavých koutův, kde jen mohla,  
se ukrejšovala*<sup>54</sup>

*Mors tibi, mors, scelestae, constituta fuit,  
nisi natura et mores coelestes vetarent:  
cum iratus fuerit Deus, misericordiae  
recordabitur*<sup>55</sup>

*Zasloužil' ovšem ten Boha prázdný  
člověk hned na tom místě od tohoto ohně  
zcepeněti, ale milosrdný a dlouho  
shovívající Bůh, bez pochyby na přímmluvu  
Matky Milosrdenství, naložil s ním ne  
podle zasloužení jeho, ale podle  
milosrdenství svého, nechtě, aby zahynul*<sup>56</sup>

- Inserting own reflections:

*horret calamus scribere!*<sup>57</sup>

*Hrozím se jeho bezbožné klení vejslovně  
tuto poznamenati a bojím se, abych  
snad tím Pána Boha neurazil, kdybych je  
napsal,*<sup>58</sup>

*sed invidia, cum maxime videt,  
nil videt*<sup>59</sup>

*Ale závistivý člověk vida nevidí, slyše ne-  
slyší, a proto mluví ledacos, byť toho nikdy  
nemohl prokázati.*<sup>60</sup>

<sup>51</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 314.

<sup>52</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 249: “she obeyed this good advice, went to Svatá Hora and there did her devotion”.

<sup>53</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 314.

<sup>54</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 249: “that she couldn't look at any light without pain, but to hide from pain, she hid in the dark corners wherever possible”.

<sup>55</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 164.

<sup>56</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 70: “Surely the impious man deserved to be killed by the fire, right in that place, nevertheless without doubt at the intercession of the Mother of Mercy, the merciful and long-forgiving God dealt with him not according to villain's merits but according to his own mercy, because he did not want him to perish.

<sup>57</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 163.

<sup>58</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 69: “I fear to explicitly mention his blasphemous curse and I am afraid I might offend God if I wrote it”.

<sup>59</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 244–245.

<sup>60</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 164: “But an envious person, though he sees, does not see, though he hears, does not hear, and, therefore, speaks many things, even if he could never prove it”.

*respondit, tam acutum jam esse, quam  
sit calumnia*<sup>61</sup>

*Odpověděl, že jest tak ostrý jako pohanění.  
Nad pohanění pak není ostřejšího meče na  
světě. Tímž zajisté všecko se může přetíti,  
všecko poraziti. Nebo nic není tak svatého,  
tak jistého, tak dokonalého, čeho by člověk  
nemohl pohaněti.*<sup>62</sup>

- Adding poetical adornments:

*sua Matri Dei veneratio et affectus  
in eam tot saeculis intermortuus coepit  
exsurgere*<sup>63</sup>

*povstala jako z mrtvých někdejší  
česká k Matce Boží láska a zdálo se všem  
katolíkům, jako by nastalo žádoucí a milé  
jaro po dlouhé a tuhé zimě.*<sup>64</sup>

*At sceleratus nebulo in domum Joannis  
Welwarsky ingressus*<sup>65</sup>

*ale bylo to platno, jako kdyby někdo hrách  
na stěnu sypal, neb přijda s tím rouháním  
do hospody*<sup>66</sup>

The Czech word order often remains influenced by the Latin (for instance a verb at the end, hyperbaton<sup>67</sup> or postposition of adjectives) and, following the Latin example, the Czech text is divided by rhetorical punctuation. The translator uses many participles<sup>68</sup> as a means of condensing the text and even infinitive phrases can be found, which is untypical for the Czech language.<sup>69</sup>

On the contrary, the Latin text is retrospectively influenced by Czech, which is a quite uncommon aspect. There are, for example, Czech toponyms, explanations or allusions in the marginalia. Perhaps most interesting is a linguistic pun pertaining to the name of the Czech hermit called Procházka (whose name means a “walk” in Czech) in a short epigram:

*Prochazkam nostris fecit Prochazka Bohemis;  
Virginis ad Montem Patria tota venit.*

<sup>61</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 245.

<sup>62</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 164: “He replied that it was as sharp as the calumny. There is no sharper sword in the world than the calumny. It can cut everything, defeat everything. For nothing is so holy, so certain, so perfect, that one cannot defame it”.

<sup>63</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 162.

<sup>64</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 67: “the former Czech love for the Mother of God arose like from the dead, and it seemed to all Catholics as if a desirable and sweet spring had occurred after a long and stiff winter”.

<sup>65</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 163.

<sup>66</sup> *Přepodivná Matka Svatohorská*, p. 69: “but it was like throwing peas on the wall, for when he came to the pub with the blasphemy”.

<sup>67</sup> *Někdejší česká k Matce Boží láska; za jeden rok našeho na Svaté Hoře přísluhování; výborný přírodních věcí zpytatel*.

<sup>68</sup> *došedší, obrátiv, následujíc, nechtě, přijda...*

<sup>69</sup> *Odpověděl se s přísahou několikrát opěťovanou do své nejděšší smrti nic více proti Rodičce Boží nemluvit ani činiti. Soudím užitečnou věc býti...*

Balbín explains the meaning of this name to readers without the command of Czech in his marginalia: Prochazka *Boëmice*, *Latine Ambulatio*.<sup>70</sup>

## Conclusion

From the formal part of the comparison above it follows that the vernacular versions of the treatise cannot be considered as translations within today's meaning of the word. They present a selection, i.e. a paraphrase / adaptation,<sup>71</sup> done with a different intention and for a different readership than the Latin original. In the Latin work, the ratios between hagiographic elements and other parts, mainly historic, topographic and genealogical, is balanced, whereas the translations focus purely on the miracles because they offer faith in healing, mercifulness and the protection of the Virgin Mary to common readers. This is the reason why all digressions, philosophical, historic and patriotic passages, as well as verses and rhetorical adornments, are left out in the translations.

The languages of the different versions also refer to the intended recipients. Balbín's book is comprehensible only to a reader who commands Latin and who is capable of appreciating the author's style of narration, which involves long digressions, expert descriptions, quotations from Greek and Latin works, and a high stylistic level of text. This treatise was intended for the educated European elites and, besides a promotion of the Cult of the Virgin Mary, it has informative, historical-educational and patriotic functions, not overlooking its aesthetic function as well.

The Czech and German vernacular versions, on the other hand, make the text accessible for local readers or listeners. The translations are abridged with respect to the content and the topic of the original and omit large parts of the text. They leave out not only the quotes by classical authors but also a number of biblical quotes or parallels and thus significantly shift Balbín's style of narration. In the translations, the religious experiences result mainly from miracles, cult objects and acts. However, the detailed language analysis of the Czech translation shows Štejer's deep understanding of the original and a great feeling for the language. He avoids literal set phrases, yet interprets faithfully the essence and the meaning of the story. He transposes the Latin text with the same richness and aptness, adds plasticity to the text through his own complements and uses Baroque figurativeness, all of which are necessary elements for capturing the attention of common readers. The function of both translations is especially religious-educative and they are primarily intended for lower social classes.

This submitted article will hopefully serve as a component for a larger synthesis of the typology of Baroque translations in the Czech lands during the 17th and 18th century. Such a summary outline cannot be done without primary form, content and linguistic comparisons of the originals and the translations, which determine the function of the works and their intended readership. Further work is needed to draw up a comprehensive list and classification of the translation output. These pebbles in the mosaic will finally help to create a picture of Early Modern multilingual dynamics.

<sup>70</sup> *Diva Montis Sancti*, p. 225.

<sup>71</sup> In modern translation theory, these terms are defined as degrees of free translation. Cf. Hrehovčik (2006); Bastin (2020).

---

## REFERENCES

### Printed sources

- Balbinus, B., 1655. *Diva Wartensis seu Origines et miracula magnae Dei hominumque Matris Mariae, quae a tot retro saeculis Wartae, in limitibus Silesiae Comitatusque Glacensis, magna populorum frequentia colitur, clarissima miraculis*. Pragae: Caesareo-Academica typographia.
- Balbinus, B., 1658. *Diva Turzanensis seu Historia originis et miraculorum magnae Dei hominumque Matris Mariae, cujus venerabilis satuta, prope Burnam indicio coelestis lucis in rubis inventa, magno populorum accursu honoratur*. Olomutii: V. H. Ettelus.
- Balbinus, B., 1665. *Diva Montis Sancti seu Origines et miracula magnae Dei hominumque Matris Mariae, quae in Sancto Monte regni Bohemiae ad argentifodinas Przibramenses quotidiana populi frequentia et pietate in statua sua mirabili aditur et colitur*. Pragae: G. Czernoch.
- Balbinus, B., 1670. *Diva Montis Sancti seu Origines et miracula magnae Dei hominumque Matris Mariae, quae in Sancto Monte regni Bohemiae ad argentifodinas Przibramenses quotidiana populi frequentia et pietate in statua sua mirabili aditur et colitur*. Pragae: G. Czernoch.
- Balbinus, B., 1673. *Epitomes rerum Bohemicarum seu Historiae Boleslaviensis libri duo: VI. et VII., quorum prior gloriam antiquissimae collegialis ecclesiae Vetero-Boleslaviensis, alter origines et gratias coelestes gloriosae Dei Matris Mariae, quae ibidem Vetero-Boleslaviae ab annis propemodum DCCC colitur, comprehendit*. Pragae: Universitas Carolo-Ferdinandea.
- Balbinus, B., 1775. *Dissertatio apologetica pro lingua Slavonica, praecipue Bohemica. Opus postumum*. Ed. F. M. Pelcl. Pragae: F. Mangold.
- Balbinus, B., 1778. *Bohemia docta. Pars 2*. Ed. R. Ungar. Pragae: M. Glatz.
- Gumpfenberg, G., 1672. *Atlas Marianus, quo Sanctae Dei Genitricis Mariae imaginum miraculosarum origines duodecim historiarum centuriis explicantur*. Monachii: J. Jaeklinus.
- Heiliger Berg, 1668. *Heiliger Berg oder Ausführliche Beschreibung des Wunderthätigen Bildnuß Unser Lieben Frauen ob dem Heiligen Berg im Königreich Böhmeim. Von wem dasselbige seinen Ursprung? Und mit was ansehnlichen Wunderzeichen es bießhero geleuchtet habe? Gezogen aus dem lateinischen Ursprungs- und Geschichtbuch des Ehrwürdigen Patris Bohuslai Balbini der Societät Jesu Priesters*. Prag: P. Tuchscherer.
- Lipsius, J., 1604. *Diva Virgo Hallensis, beneficia eius et miracula fide atque ordine descripta*. Antverpiae: J. Moretus.
- Lipsius, J., 1605. *Diva Sichemiensis sive Aspricollis, nova eius beneficia et admiranda*. Antverpiae: J. Moretus.
- [Štejer, M. V.], 1666. *Prepodivná Matka Svatohorská Maria v zázracích a milostech svých na Hoře Svaté nad městem Příbramí hor stříbrných den po dni víc a víc se skvějící; z latinské historie skrz ctihodného kněze Bohuslava Balbína z Tovaryšstva Ježíšova sepsané vybrané, v češtinu od jednoho z téhož Tovaryšstva pátera přeložená* [Divine Mary Mother of Svatá Hora, in her miracles and graces on the Svatá Hora, which is shining day after day above the silver mining town of Pribram; from a Latin history, written by the venerable priest Bohuslav Balbin of the Society of Jesus, selected and translated into Czech by one Father of the same Society]. Litomyšl: J. Arnolt.
- Štejer, M. V., 1668. *Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti neb tisknouti* [An excellent way how to write or print in Czech]. Praha: Universitas, Kolej Soc. Jesu.

### Secondary sources

- Bastin, G. L., 2020. 'Adaptation.' In: M. Baker, G. Saldanha (eds.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 3rd ed. London / New York: Routledge, 10–14.
- Bloemendal, J., 2014. 'Introduction: Dynamics of Neo-Latin and the Vernacular: Some Thoughts Regarding Its Approach.' In: Deneire (2014a): 18–29.
- Bloemendal, J., 2015. 'Introduction: Bilingualism, Multilingualism and the Formation of Europe.' In: J. Bloemendal (ed.), *Bilingual Europe. Latin and Vernacular Cultures, Examples of Bilingualism and Multilingualism c. 1300–1800*. Leiden: Brill, 1–14.
- Bobek, W., 1931. 'Úloha kultu mariánského v dějepisecké tvorbě Balbinově' [The role of the Marian cult in the historical writings of Balbin]. *Sborník Matice slovenskej pre jazykospyt, národopis, dejepis a literárnu históriu* 9, 142–154.

- Burke, P., 2007a. 'Cultures of Translation in Early Modern Europe'. In: Burke, Hsia (2007: 7–38).
- Burke, P., 2007b. 'Translations into Latin in Early Modern Europe'. In: Burke, Hsia (2007: 65–80).
- Burke, P., Hsia, R. P. (eds.), *Cultural Translation in Early Modern Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Čapská, V., 2014. 'Cultural Transfers by Means of Translation. Bohemian Lands as a Space of Translation Flows During the Seventeenth and Eighteenth Centuries'. In: V. Čapská, R. Antonín, M. Čápský (eds.), *Processes of Cultural Exchange in Central Europe, 1200–1800*. [Praha]: European Social Fund / Opava: Silesian University, 77–127.
- Deneire, T. (ed.), 2014a. *Dynamics of Neo-Latin and the Vernacular*. Leiden: Brill.
- Deneire, T., 2014b. 'Introduction: Dynamics of Neo-Latin and the Vernacular: History and Introduction'. In: Deneire (2014a: 1–17).
- Deneire, T., 2014c. 'Conclusion: Methodology in Early Modern Multilingualism'. In: Deneire (2014a: 302–314).
- Deneire, T., 2014d. 'Neo-Latin and the Vernacular: Methodological Issues'. In: Ford, Bloemendal, Fantazzi (2014: 275–285).
- Ford, Ph., Bloemendal, J., Fantazzi, Ch. (eds.), 2014. *Brill's Encyclopaedia of the Neo-Latin World*. Leiden / Boston: Brill.
- Hejnic, J., 1974. 'Balbínova cesta za antikou' [Balbin's journey to antiquity]. *Listy filologické* 97, 217–234.
- Hosington, B. M., 2014. 'Translation and Neo-Latin'. In: Ford, Bloemendal, Fantazzi (2014: 127–139).
- Hrehovčík, T., 2006. *Prekladateľské minimum* [A basic guide to translation]. Bratislava: Iris.
- Ijsewijn, J., Sacré, D., 1998. *Companion to Neo-Latin Studies 2. Literary, Linguistic, Philological and Editorial Questions*. 2nd ed. Leuven: Leuven University Press.
- Kalista, Z., 1939. *Bohuslav Balbín*. Praha: Fr. Borový.
- Koupil, O., 2012. *Jezuité Drachovius a Steyer, Gramatiky češtiny* [The Jesuits Drachovius and Steyer, Czech grammars]. Praha: KLP.
- Kroupa, J. K., 1994. 'M. W. Stejer v zrcadle Catalogi triennales II' [M. W. Stejer in a mirror of Catalogi triennales II]. *Listy filologické* 117, 316–318.
- Kučera, J. P., Rak, J., 1983. *Bohuslav Balbín a jeho místo v české kultuře* [Bohuslav Balbín and his place in Czech culture]. Praha: Vyšehrad.
- Levý, J., 2011. *The art of translation*. Transl. by P. Corness. Ed. with a critical foreword by Z. Jettmarová. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Levý, J., 2012. *Umění překladačnické* [The art of translation]. 4th ed. Praha: Apostrof.
- Munday, J., 2016. *Introducing translation studies: Theories and Applications*. 4th ed. London: Routledge.
- Nečas, D., 2001. M. V. Štejer, *Žáček aneb Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psátí neb tisknouti*. [Ed. by D. Nečas.] Praha: Akropolis.
- Pérez Fernández, J., Wilson-Lee, E. (eds.), 2014. *Translation and the Book Trade in Early Modern Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pokorná, Z., Svatoš, M. (eds.), 1992. *Bohuslav Balbín a kultura jeho doby v Čechách* [Bohuslav Balbín and the culture of his time in Bohemia]. Praha: Památník národního písemnictví.
- Popovič, A., 1975. *Teória umeleckého prekladu* [Theory of literary translation]. 2nd ed. Bratislava: Tatran.
- Ramminger, J., 2015–2016. 'Language Change in Humanist Latin: the case of *traducere* (to translate)'. *Analecta Romana Instituti Danici* 40–41, 35–62.
- Rejzek, A., 1908. *P. Bohuslav Balbín T.J. Jeho život a práce* [P. Bohuslav Balbín S.J.: His life and work]. Praha: Dědictví sv. Prokopa.
- Sommervogel, C., 1890. *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus. Bibliographie. Tome I*. Bruxelles: O. Schepens.
- Sommervogel, C., 1896. *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus. Bibliographie. Tome VII*. Bruxelles: O. Schepens.
- Stich, A., 2001. 'Štejerův Žáček a jeho kulturní poslání' [Štejer's Pupil and his cultural mission]. In: Nečas (2001: VII–XX).
- Svatoš, M., 2000. 'Zur Mehrsprachigkeit der Literatur in den böhmischen Ländern des 17. und 18. Jahrhunderts'. *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 46, 33–42.
- Svatoš, M., 2001. 'Osobnost, život a dílo Matěje Václava Štejera T. J. v podání jezuitských pramenů' [The personality, life and work of Matěj Václav Štejer S.J., as referred to in Jesuit sources]. In: Nečas (2001: CLI–CLXXVI).

- Svoboda, T., 2010. 'Metodologické implikace pro zkoumání barokního období v dějinách překladu' [On research methodology concerning the Baroque period in translation history]. In: M. Janečková [et al.], *Slovesné baroko ve středoevropském prostoru* [Literary Baroque in the Central European territory]. Praha: ARSCI, 186–201.
- Windle, K., Pym, A., 2011. 'European Thinking on Secular Translation.' In: K. Malmkjær, K. Windle (eds.), *The Oxford Handbook of Translation Studies*. Oxford: Oxford University Press, 21–30.

---

**BALBÍNOVA *DIVA MONTIS SANCTI* (1665) A JEJÍ PŘEVODY  
DO NÁRODNÍCH JAZYKŮ JAKO JEDEN Z TYPŮ BAROKNÍCH  
PŘEKLADŮ**

Jedním z metodologických přístupů k analýze překladu je formální, obsahové a jazykové srovnání s originálem, stanovení míry volnosti či přesnosti překladu a zkoumání funkce díla v závislosti na jeho původním a cílovém jazyce. Tento článek se zaměřuje na překlad bohemikálního spisu *Diva Montis Sancti* (1665), který je typickým zástupcem barokních adaptací s rozsáhlými textovými úpravami a současně je jednou z nejvýznamnějších prací Bohuslava Balbína o mariánských poutních místech. Na pozadí kulturněhistorického kontextu a zařazení do dobové produkce v rámci tohoto žánru studie přináší komparaci latinského textu s jeho českým překladem od Matěje Václava Štejera (*Přepodivná Matka Svatohorská*, 1666) a s německou variantou (*Heiliger Berg*, 1668), jejíž autor zatím není znám. Podrobnější jazykovou analýzu latinské a české verze textu doplňují příklady, demonstrující Štejerovy překladatelské postupy. Článek naznačuje, jaká byla funkce a předpokládaný recipient jednotlivých jazykových verzí: oba překlady lze charakterizovat jako parafráze, adresované méně vzdělanému čtenáři, akcentující nábožensky-vzdělávací funkci, na rozdíl od historicko-vlastenecké funkce originálu, který byl určen vzdělanecké elitě celé Evropy. Cílem studie je nastínit základní překladatelské tendence, a přispět tak k rozsáhlejšímu výzkumu typologie barokních překladů.

*Alena Bočková*  
*Charles University, Prague*  
*alena.bockova@ff.cuni.cz*

Attachment: Content of the Latin, Czech and German versions (l. = liber, c. = caput)

	Diva Montis Sancti				Prépodivná Matka Svatohorská			Heiliger Berg
I.	c.			l.	c.		l.	c.
		Benedictio						
		Epistola dedicatoria			Připsání			Dedikation
		Censurae			Předmluva k laskavému čtenáři			
I		Liber I., qui apparatus quendam continet et viam ad reliquam historiam praemunit et praestruit						
	1	Institutum operis explicatur						
	2	Quae praecipua causa, cur Mons Sanctus tanto tempore ab annis prope trecentis ignoratus et inter perdita sit habitus. Accusatio et defensio vetustatis						
	3	Causae praecipuae, quibus permotus ad hanc historiam scribendam accessi						
	4	Beatissima Virgo Sancti Montis est fatale Regni Bohemiae pignus et cimelium, in quo fatum suum intueatur Bohemia						
	5	Quam fidelem Divinitati operam Beatissima Dei Mater extremis hisce temporibus generatim atque univarse tot miraculis praestiterit; ac potius per illam quanta praestet Deus						
	6	Miraculis a Beatissima Dei Matre atheos hoc tempore oppugnari potissimum						
	7	Defensio miraculorum generatim, tum eorum, quae in Sancto Monte patrantur						

	<b>Diva Montis Sancti</b>			<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
8	Quam opportunitatem secuta videatur Beatissima Virgo Maria, cum in Monte Sancto sedem sibi fixit, unde velut pro tribunali gratiae sederet et amoris et vitae populus responsa daret Notae. Celebres imagines et templa Divae Matris					
9	Beatissimae Dei Matris in Bohemorum gentem propensio vicissimque istius in Virginem Matrem saeculis omnibus pietas					
§1	Affectus Beatissimae Virginis Mariae in Bohemiam, Moraviam et Silesiam					
§2	Affectus gentis Bohemae erga Matrem Dei					
10	Peregrinationes ad templa et loca sancta sanctarumque imaginum cultus brevissime laudatus et defensus					
II	Liber II., qui est originum, in quo Mons Sanctus, ubercula Przibramum totaque illa Beatissimae Virginis vicinia describitur	I		O jménu Svaté Hory, o počátku a cti svatohorského záračného obrazu; o kostelicku, studánce i jiných k Svaté Hoře nějak přináležejících věcech	I	Worinnen die Stadt Przibram, der Heilige Berg, Capell, Bildnus, Brunnen und völlige unser lieben Frauen Umbkraiß beschrieben wird
1	Mons Sanctus. Montium nobilitas et sanctitas et nostri hujus praecipue					
2	Civitas Przibramensis ad Sanctum Montem sita, ejus origo, fortuna, calamitates, servitus et libertas				1	Von der Stadt Przibram und Ansinnen dieses Wercks
3	Præcipua Przibramensium ad Montem Sanctum gloria, argenti fodinae et arena aurea					
§1	Fodinae Przibramenses argenteae feliciter inventae					



	<b>Diva Montis Sancti</b>			<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
§2	Przibransium et Horomiri dynastae capitales inimicitiae, oppressis fossoribus finiuntur					
§3	Fodinarum Przibransium resuscitatio et usque ad nostra tempora deductus labor; tum de arenulis aureis					
§4	Diva S. Montis ad aurum et argentum sedet					
§5	De artificiosa machina et automate, quo ex fodinis ad S. Montem aqua mirabiliter extrahitur et exantlatur					
		1		Vejažní zpráva o Svaté Hoře a jejím svatém obrazu		
		2		O těch, kteří nevěří svatohorským příkladům		
4	Accessus ad S. Montem propior, quaedam conjecturae de appellatione Montis Sancti et sacelli sancti prima origine adducuntur et examinantur	3		Odkud Svatá Hora tak pěkné jméno dostala	2	Woher dieser Berg den Nahmen eines Heiligen Bergs und die alldasige Capell ihren Ursprung genommen
5	Quaedam rursus vetustae de miraculis coelestibus, in Monte Sancto editis, deque sacello sancto narrationes eaeque omnes fama communi tantum et senum, qui Przibrami sunt, auctoritate nituntur	4		Jiné staré rozprávky o někdějších starých zázracích a příhodách na Svaté Hoře zběhlých	3	Was ferner wegen des Heiligen Bergs und der Capellen von denen Vorfahrern Berichtsweiß an uns gediegen
6	Prima statuae Beatissimae Virginis, quae in Monte Sancto colitur, origo ab Ernesto I. Archiepiscopo Pragensi	5		Krátká zpráva o svatém životě Arnošta, prvního arcibiskupa pražského, prvního původu a ctitele svatohorského obrazu	4	Kurtz verfabster Bericht vom Leben Ernesti deß I. Ertz-Bischoffen zu Prag, als zugleich ersten Urhebers und Liebhabers deß Wunderthätigen Bilds ob dem H. Berg

	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Předivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
7	Ernesti I. Pragensis Archiepiscopi, et imaginis Divae Virginis in S. Monte germanitas, et maxima similitudo				
8	Ad Beatissimae Virginis effigiem in Monte Sancto describendam accessus				
§1	Quid acciderit pictoribus, cum B. Virginis in Monte S. statuum pingerent, ipsique authori, cum historiae scribendae gratia raptam ab altari imaginem subinde curiosius contemplaretur	6	Co se stalo malířům, když chtěli svatohorský obraz přemalovati, a spisovateli této historie, když se strojíl jej vypsati	5	Was denen Mahlern begegnet, in dem sie das wunderthätige Bild abcopeten, wie auch dem Scribenten den Lateinischen Histori, als er das Bild in Augenschein nehmen wollen
§2	Effigies Beatissimae Virginis et pueri Jesu in Monte Sancto	7	Jaký jest pravý obraz blahoslavené Panny Marie, s pachoťátkem Ježíšem na Svaté Hoře	6	Beschreibung deß wunderthätigen Bildnus
9	Viarum ad sacellum, quod est in Monte Sancto, ducentium, fontis, eremi, tum etiam ipsius sacelli sancti accurata descriptio		Předivné naddotčeného Velebného Otce Arnošta vidění, od něho samého před smrtí sepsané a k vyhlášení vydané	7	Relation deß erschrocklichen Wundergesichts Ernesti deß I. Ertz-Bischoffen zu Prag
§1	Viae peregrinorum proxime ad S. Montem	8	O cestách na Svatou Horu z okolních blízkých míst	8	Beschreibung der Weegen zu der H. Bergs Capellen
§2	Fons in Monte Sancto mire ad aegritudines salutaris	9	O studánce na Svaté Hoře	9	Von dem Brunnen am Heil. Berg
§3	Erems S. Montis et turriculae	10	O poustce a vízkách na Svaté Hoře	10	Von der Einsidlerei und Glockenthurm am Heil. Berg
§4	In sacellum S. Montis ingressus	11	O svatohorské svaté kapliče	11	Beschreibung der heiligen Capellen selbst

	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
10	De S. Petri templo, quod ex miraculo Sslivicze veteres appellarunt quodque residentia Societatis Jesu in Monte Sancto pluribus annis procurat	12	O kostelu svatého Petra v Slivici	12	Von St. Peters Kirchen Schchwitz genannt
III	Liber III., qui est miraculorum primus, quibus se Beatissima Virgo, antequam Societati Jesu Sanctus Mons traderetur, Pr梓bramo totique illi vicinia commendavit	II	O zářracích	II	Die Laurentianische Litanei
1	Quo in cultu Sanctus Beatissimae Virginis Mons fuerit Patrum nostrorum memoria, antequam celebrari et miraculis illustrari coepisset	1	Jaká pobožnost byla na Svaté Hoře prvě, než Patres Tovaryšstva Ježíšova na ni se dostali	1	In was Ansehen der Heil. Berg mit dem wunderthätigen Bildnus zu Zeiten unserer Vorfahrer gehalten worden
2	Pictor haereticus, cum Beatissimae Virginis nostrae malediceret et effigiem sacram obscoenissimis probris laceraret, sereno coelo fulmine percuitur	2	Na nekatolickeho malíře, an o svatohorském obrazu slova rouhavá a nepoctivá z své tlamy kydal, hrom z jasna udeřil	2	Ein Un-Catholischer Mahlergesell, so das wunderthätige Bildnus gelästert, wird bei hellem Wetter vom Donner geschlagen
3	Caecus ad Divam S. Montis Praga mittitur, quae prima celebritatis et sequentium miraculorum origo, quibus famam S. Montis, aetate nostra pene jam abolitam et fugientem, revocavit exaltavitque Deus	3	Slepý od Svatohorské Panny Marie byl uzdraven, což bylo počátkem zvelebení Svaté Hory a následujících zářrakův, jimiž Bůh toto svaté místo zvelebíti ráčil	3	Ein Blinder wird auf den Heil. Berg beruffen und allda sehend gemacht. Welches ein Vortrab der zukünftigen Mirackul und Erhöhung deß Heil. Bergs ist
4	Joannes Prochazka Beatissimae Virginis ope in Sancto Monte visum recipit	4	Jan Procházka s pomocí Rodičky Boží na Svaté Hoře jest od slepoty uzdraven	4	Hans Prochaska wird wunderbarlich durch Hilff der seligsten Mutter Gottes auff dem Heil. Berg sehend gemacht
5	Fons Beatissimae Virginis, oculis praecipue salutaris, ab Joanne Prochazka mirabiliter invenitur	5	Svatohorská studánka velmi zdravé vody, vzláště pro oči, od Jana Procházky divně jest nalezená	5	Der Heilbrunnen unser lieben Frauen, so wider unterschiedliche Gebrechen deß Leibs, sonderlichen aber der Augen gesund ist, wird von Hans Prochaska wunderbarlich am Heil. Berg gefunden

	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
6	Vultus et oculi in statua Beatissimae Virginis Mariae et pueri Jesu varie idque saepius in S. Monte mutatur; statua ipsa occulta vi avertitur ab orante	6	Obličej a oči na obrazu Panenky Marie a děťátka Ježíše rozličně a často se mění. Týž jedním časem od jistě osoby se odvrátil	6	Augen und Gesicht werden öfters in dem wunderthätigen Bildnus verwendet, auch von einer Person gar abgewendet
7	Effigiem Beatissimae Virginis in S. Monte una cum puero Jesu ad majores Regni Bohemiae calamitates sudavisse, illacrymasse cladibus et cruentum sibi in ipsa facie vulnus aperuisse	7	Když nastávalo jaké hrubé neštěstí Českému království, svatohorský obraz časem se potil, časem plakal, jednou také krvavou ránu na tváři ukázal	7	Wann einiges Unheil dem Königreich Böhheimb vorgestanden, hat solches das wunderthätige Bildnus mit Schweiß, Zähern und blutrüstigen Wunden zuerkennen geben
8	Lumine coelesti ardere saepius visus Mons Sanctus et luce ea cingi sacellum atque etiam impleri. Campanae sponte pulsantur, mirum item aliud de altaris campanula; at denique (quod omnia mira superat) messis in Februario Przibramensibus vicinisque servata	8	Svatá Hora za časté obklíččená byla nebeským světlem. Zvony na ní samy se zvonily. Stalo se cos divného s zvonečkem. Obilí na polích až do měsíce února dochováno	8	Der Heil. Berg wird mit himmlischen Liecht umfängen. Die Glocken leuten von sich selbst, etwas seltzames von dem Meißlöckel. Das Getreid bleibt im Felde biß in Februario unversehrt
9	Caeci aut caecutientes in Monte Sancto lucem aspiciunt	9	Kterým na zraku spomoženo	9	Blinden und gebrächlichen Augen wird geholfen
10	Beatissima Dei Mater per quietem saepius ea ipsa effigie, quae in Monte Sancto colitur, apparet	10	Nejsvětější Rodička Boží ukázala se některým osobám ve snách právě v podobném způsobu a oděvu, jaký jest její svatohorský obraz	10	Die seligste Mutter Gottes erscheint etlichen mit solchem Schmuck und Gestalt, wie sie am Heil. Berg ist
11	Aegritudines quaedam, Beatissima Virgine de Monte suo opitulante, sublatae aut mitigatae: dysenteria, febris, caecitas ex variolis, vulnus lethale, dirus hydrodrops ac primum loquendi facultas restituta	11	Rozmanité nemoci skrže dobrodini Svatohorské Panny Marie zapuzeny, jmenovitě červená nemoc, zimnice, slepota z neštovicěk pošlá, smrtedlná rána, vodnotedlnost, němota	11	Allerhand Kranckheiten werden vertrieben, und benenftlichen entfallene Sprach, rothe Ruhr, Fieber, Blindheit von Blattern, tödliche Wunden, Wassersucht



	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
3	Amentia et nescio quae imagines, Beata Virgine S. Montis in auxilium vocata, delentur ex animo, tum etiam vertigo et capitis dolores sanantur	3	Smyslem pominuli, na závat neb jináč na hlavní nemoc stonající divně uzdravení	2	Verstands-Verrückung, Schwindel und andere Haubts-Mängel werden wunderbarlich benommen
4	Exempla luculenta restituti visus septem	4	Sedmero příkladův o navrácení zraku	3	Sieben augenscheinliche Exempel von wunderbarlich erlangten Gesicht
5	Ad aegritudines oculorum Diva Virgine S. Montis vocata, dolores abscedunt. Addita de foedo et periculoso labiorum tumore testatio	5	Bolení očí od Svatohorské Panny Marie zahnáno a uzdraveny nebezpečné oteklý pysky	4	Non ein mehrers von vertriebenen Augen-Schmerzen. Item von gefährlich- und abscheulicher Leffzen-Geschwulst
6	Surditas et grave in abortu periculum; ex aqua ferventi in facie haerentes noxae; loquendi difficultas et denique gravis morbus ope Divae Virginis sublatius	6	V hluchotě a těžkém nebezpečenství smrti spomoženo. Zahnané poškrvny tváře, poslé z oparění. Rozvázan jazyk. Výsvobození od těžké nemoci	5	Gebrechen des Gehörs, Gesichts unnd der Sprach, auch andere Kranckheiten werden auff dem Heil. Berg curiret
7	Beatissima Virgo in statua sua rerum eventum significavit petentibus; eadem per vigiliam et quietem apparet, quodam aspiciente vultum avertit	7	Na svatohorském Panny Marie obrazu poznaly se budoucí věci. Týž ukázal se ve snách i krom sna. Od jednoho odvrátil svjž obličej	6	Das wunderthätige Bild giebt der Sachen Ausschlag zuerkennen, erscheinet in- und ausserm Schloff. Wendet von einem das Gesicht ab
8	Statua Divae Virginis ad contactum rosarii vultum mutavit. Plura mutationis istius exempla referuntur; aliquid item de luce circumfusa templo	8	Nové proměny svatohorského obrazu a nová svěla vidána na Svate Hore	7	Mehr Veränderungen des Gesichts in dem Wunderbild. Item etwas von Licht, so die Heil. Capell umbegeben
9	Vulnera lethalia consanescunt; Itali mercatores mirabiliter praedonum evadunt saevitiam; Przi Bramum pestilentiae tempore servatur incolume; ab eadem pestilentia et contagiosa febre familia illustris viri convalescit, omnia voto Sanctomontanae peregrinationis perfecta	9	Zhojily se smrtedlné rány. Kupcové divně vyvázli loupežníkům. Příbramští uchováni od moru. Čeládka jednoho pána od hlizy uzdravená. Všecko se dafilo po slibu svatohorské pouti	8	Tödliche Wunden werden geheilet. Wälsche Kramer vor Strassen-Raubern, die Stadt Przi Bram aber sambt eines vornehmen Herren Gesind vor der Pest bewahret

									<b>Heiliger Berg</b>
10	<b>Diva Montis Sancti</b> Infalicitas et lapsus praiceps ab alto indicio candela, sponte dissiliens, in S. Monte cuidam significatur, aliud item ab aquis periculum ope Divae Virginis superatur	10	<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b> Nešťastný pád rozpuknutím voskové oběti divně předznamenán byl. Jiná osoba od utonutí jest vysvobozená	9	Ein beivorstehender jähler Fall wird durch Zetspringung des Lichts vorbereitet				
11	Vertigo, asthma et multa in eadem domo pericula Beatissimae Virginis praesenti ope superantur	11	Závrat hlavy, dejchavičnost i jiné rozičné nemoci skrze přímiluvu Rodičky Boží šťastně zapuzeny	10	Einer wird von Schwindel. Der ander von Keüchen oder schweren Athen. Unnd ein Haufß von vielfältiger Gefahr erlediget				
12	Febres ardentes aliaque cum dysenteria et ictero, tum phrenesis ac rediviva et periculosa febris ac denique permolesta quartana ad votum S. Montis ab aegris pelluntur	12	Od Svatohorské Panny Marie uzdraveni na páčivou zimnici, červenou nemoc, žloutenici, ztržštění, čtvrtodenní i jinou nebezpečnou zimnici	11	Hitzig und andere Fieber. Item rothe Ruhr und Gelbsucht weichen nach thanem Geliebte auff dem Heil. Berg				
13	Calculus, colica alicque dolores curati, quibus doloribus alius repentinus de peccatis dolor successit. Manus a sex et viginti annis sanguinem ex dolore fundentes, aqua S. Montis perfusae, clauduntur. Claudicatio emendata, tussis sopita	13	Který stonal na kámen, měl zrění v břiše a střevách, uzdraven jest. Zastavila se krev, která s bolesti na šestnácíma let z rukou tekávala. Napraveno kulhání. Přestal kašel	12	Der Stein sambt der Colica. Item ein 26jähriges Gebrechen der Händ, wie auch das Hincken und Husten werden auff dem Heil Berg curiret				
14	Plura mala Divae Virginis ope superata: lethalis dolor in partu; febris ardens, ex eque alienatio mentis; varioli, lapsus ab equo, cum obtritu multo; omnia in eadem familia	14	Rozličná dobrodiní Matky Boží jednomu rodu prokázaná, totižto vysvobození z nebezpečenství smrti při porodu, od páčivé zimnice, od nemoudrosti, nešťovic, těžkého potlučení	13	Viefältiges Unheil. Todes-Gefahr bei der Geburt, hitziges Fieber mit Verwirrung des Gemüths; Blattern unnd Fall von Pferd, alles in einem Haufß wird durch Anrufung unser lieben Frauen am Heilig. Berg glücklich vermittel				
15	Podagra et graves pedum cruciatus, aliquando cum lethali aegritudine conjuncti tolluntur, aut mitigantur. Effusus in pedes fervens ab igne lac, ut innoxium esset, praestat Diva Virgo	15	Podagra a těžké bolesti v nohách anebo zahmány, anebo polehčeny byly. Ozdravěla noha spařena od vřelého mléka	14	Podagra und andere der Fuß Gebrechen werden gelindert und abgetrieben				

	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
16	Iterum de pedum doloribus attestations duae recitantur; tertia de R.P. Ludovico, Ordinis Carmelitani religiosissimo viro	16	Jiní tři příkladové o uzdravení noh	15	Mehr Exempel von Gebrechen der Fuß
17	Incendio correpta domus, invocata Diva Virgine ex S. Monte, protinus liberatur. Homo, cui fides nostra suspecta diu fuit, post votum curatur; sed cum votum explere negligit, integratur morbus, manus et pedes contrahuntur; iterum B. Virgini se devovet, convalescit et Catholicis aggregatur	17	Oheň škodlivý udušen. Nekatolický člověk po učiněném slibu uzdraven, ale když jej nevyplňoval, zase onemocněl; a po učiněném druhém slibu zase uzdraven, katolíkem zůstal	16	Ein Feuer-Brunst wird gestillet. Einer nach thanen Geliebd wird gesund, nach dessen Verwarlosung wieder Kranck und Contract, doch auff abermalige Verlobung widerumb gesund
18	Exeuntes ex palpebris oculi et foras pendentes, bis curantur. Beneficium aliud geminum partus et oculorum	18	O uzdravení jedné matky s dcerou Potom o šťastném porodu a spolu uzdravení očí	17	Böse Augen werden gebessert. Item ein andere Wolthat an der Geburt und an Augen
19	Ignotus morbus matris et filiae, item in alia matre partendi difficultas	19	O uzdravení jedné matky s dcerou od jakés neznámé nemoci. Item o jiné matce, které Matka Boží Pomocnice byla při porodu	18	Ein heimliches Anliegen der Mutter unnd Tochter. Item schwere Geburt in einer andern werden glücklich vermittel und überwunden
20	Volaticos toto corpore dolores et acerbissimas punctiones cum proximo ad mortem periculo fugat Diva Virgo S. Montis idque exemplis quibusdam approbatur	20	Některí příkladové o zapuzení těžkých bolesti a pichání po celém těle s nebezpečenstvím života	19	Stechen unnd andere den gantzen Leib durchdringende Schmerzten werden auff Fürbitt der seligsten Jungfrauen abgelediget
21	Beatissima Virgo S. Montis morientes adjuvat et aegritudinibus extremis saepius medetur	21	Rodička Boží jest Spomocnice umírajících, z nichžito někteří divně uzdraveni byli	20	Die seligste Mutter Gottes kombt denen Sterbenden zu Hilff mit Hinwegnehmung der eüßersten Kranckheiten
22	Iterum de lethaliibus morbis; sed prius de nobili adolescentulo, qui convolsi instar in se ipsum crescens, a Diva Virgine curatur, novoque exemplo publice ad ejus sacram effigiem in templo parentum jussu perorat	22	Opět o zahánání smrtedlných nemoci; ale prvé o urozeném mládenceku, a když rostl do sebe jako klubko, uzdraven jest od Matky Boží a potom jí zjevně před jejím zázračným obrazem za to děkoval	21	Von einem Adelichen hochgebrechlichen Jüngling, item von mehr tödlichen Kranckheiten





	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
2	Acutissimi dentium dolores ante Beatissimae Matris et pueri Jesu in Monte Sancto effigiem evanescent	2	Bolení zubů ukroceno před svatohorským Pannou Marií a jejího děťátka obrazem	2	Erbärmliche Schmerzen der Zähnen werden hinweggenommen
3	Oculis et pedibus restitutus vigor; morbus item difficilis curatus. Affectus morientis cujusdam e Societate Jesu in Divam nostram commemoratur	3	O uzdravení na oči, na nohy a zahánání jakés těžké nemoci. Item o horlivé lásce k Svatohorské Panně Marii jednoho umírajícího bratra z Tovaryšstva Ježíšova	3	Augen und Füß werden erfrischet, ein gefährliche Kranckheit geheilet, eines Bruders der Societ. Jesu zu dem wunderthätigem Bild auf dem Todtbeth erwiesener zarter Liebesseiffer
4	Morbi articularis chiragraeque in Monte Sancto inventa curatio	4	O lámání v rukou a v člancích, kterak obě na Svaté Hoře jest odvráceno	4	Contracte und Podagrische kommen auf thanes Geliebb wieder zu recht
5	Plures manuum, pedum ac prope omnium membrorum in gravissimis cruciatibus curationes in S. Monte recitantur	5	Více příkladův o uzdravení rukou, noh i jiných oudtův	5	Noch etliche Exempel der curirten Händ, Füß und anderer Glieder
6	Calculosorum exempla tria atque etiam curatae clauditis	6	Trojí příklad o uzdravení nemocných na kámen a kulhání	6	Vertriebene Steinschmerzen
7	Febres malignae cum faedo ulcere, aliae item ad primum accessum, voto ad S. Montem nuncupato, pelluntur. Ex lapsu lethalis aegritudo contracta, voto eodem innoxie curatur	7	Pálčivá zimnice s ohavným vředem. Item jiná zimnice po učiněném slibu svatohorské pouti byla zahnaná. Item o uzdravení smrtedlné nemoci z těžkého pádu pocházející	7	Das hitzige Fieber und Geschwür, item tödtliche Kranckheit wird wunderbarlicher Weiß abgeholfen
8	Pestilentia contactus illustrissimus adolescens, e media morte post votum S. Montis mirabiliter surgit; alia gravissimi morbi per Divam S. Montis curatio; ejusdem ope amissa non parva pecunia ad dominum redit; inveteratus dorsi dolor curatur	8	Urozený mládenec jsa uzdraven na morovou ránu, povstal z jistého nebezpečení smrti. Jiný od jiné těžké nemoci jest vysvobozen. Nalezly se ztracené peníze. Přestala bolest na zádech	8	Die Pest, item ein andere Kranckheit und langwürdiges Ruckenweh ziehen ab, verlohnes Geld kombt wiederum zu seinem Herren
9	Supremis aegritudinibus optulatur Diva Montis Sancti vitamque restituit	9	O vysvobozených od smrti skrze Panenku Marii	9	Die seeligste Mutter Gottes eilet zu Hilff in letzten Todes-Nöthen

							<b>Heiliger Berg</b>
10	<b>Diva Montis Sancti</b> Ignotae quaedam et inveteratae plurimum annorum aegritudines. Narratio item mirabilis de aqua S. Montis, quae per errorem ancillae pro aqua lavandulae porrecta, lethaltier aegram illustrissimam matronam sanavit	10	<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b> O zahánání jakýchs neznámých a zastaralých nemocí. Item o svatohorské vodě, které když se jedna urozená paní místo levanduli napila, ozdravěla	10	Verjährete Krankheiten werden verheeret, item was wunderliches vom Wasser des Heiligen Bergs		
11	Mater, quae mortuas proles pariebat, voto ad Sanctum Montem edito, vivas quatuor ordine parit. S. Montis anathemata quaedam recitantur. Muta, surda et laesa periculoso in oculis vulnere filia cum matre sua in S. Monte curatur	11	O matce, která zplodivši patero nedošých dětí, slib učinila na Svatoú Horu a potom čtvero jiných živých dítek zplodila. O některých dářích na Svatoú Horu obětovaných. Posledně o dceři němé, hluché a na oči raněné, s svou matkou uzdravené	11	Eine, die vorhero in der Geburt unglücklichelg, gebähret glücklich nach thanem Geliebd, etliche Gedencktaffeln werden angeführt, eine Stum, Taub und Augen verletzete Tochter wird mit ihrer Mutter reduciret		
12	Exempla foecunditatis post annos plurimos in conjugio exactos	12	Někteří příkladové o vyžadané plodnosti od dlouho neplodných rodičův	12	Unfruchtbare Ehe wird nach vielen Jahren mit Frucht gesegnet		
13	Pragensis mulier, ea in urbe ob mendicitatem notissima, annorum septuaginta trium, surda, clauda, manibus contractis, apoplexia insuper a duobus annis icta, in S. Monte mirabiliter curatur	13	O jedné žebrakyni v Praze hrubě známé, která byvsí hluchá, kulhavá, na rukách chromá a nad to všecko od dvou let šlakem poražená, na Svaté Hoře divně jest uzdravená v sedmdesátém třetím létu svého věku	13	Ein elende Creatur wird wunderbarlich geholfen, etliche Vorsatzbrüchige zu Vollziehung ihrer Geliebd angetriben		
14	Nobilis matrona praesentissimam Dei Matris opem in vitae bonae propositis experitur. Aliud de viro illustri stratagemate et dolo bono a vitis abducto. Duo exempla huc spectantia	14	O urozené paní, která v svém dobrem předsevzetí obzvláštní pomoc Panny Marie získala. Item o jednom urozeném pánu, chvalitebnou chytrostí odvedeném od zlého života. K posledku klade se pár příkladův k tomu náležejících	14	Etliche werden von bösem abgewendet und im guten bestärcket		

	<b>Diva Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
15	Beatissimae Virginis e S. Monte varia in pagum Jarossov beneficia: incendium pagi oppositu S. imaginis extinctum, surditas, delirium, pedum dolores curati	15	O rozličných dobrodincích od Matky Boží jarošovským obyvatelům prokázaných, jaká jsou uhašení ohně, navrácení sluchu, udělení rozumu, uzdravení bolavých noh	15	Unterschiedliche Wohlthaten der seeligsten Jungfrauen gegen das Dorff Jaroschau
16	Novum in eosdem Jarosovienses Divinae Matris beneficium: infans lapsus in puteum et aquis immersus, post multum temporis extrahitur et Divae Virginis commendatus vivit	16	O dítěti, které padna do studnice, neutopilo se, ač dlouho v vodě potopené zůstalo	16	Ein Kind, so lange weil unterm Wasser gelegen, wird wunderbarlich beim Leben erhalten
17	Exempla duo, superiori simillima, infantum, qui cum pro mortuis haberentur, post votum S. Montis incolumes apparuerunt	17	O jiných dvouch dětech, podle lidského zdání umřelých a po učiněném slibu živých a uzdravených	17	Andere zwei Kinder, welche vor Tod gehalten waren, kommen auff thanes Geliebd wieder zu sich
18	Simile periculum adolescentulus quidam ex scholis nostris ope Beatissimae Virginis evadit et faeliciter emergit ex aquis	18	Z podobného nebezpečení vyvázl jiný mládenček, jenž podivně neutonul v studnici, do níž byl upadl	18	Von einem andern Jüngling, welcher in Brunn gefallen und die Gefahr glücklich überwunden
19	Gravia aliquot ab equis pericula ope Divae Virginis Sanctomontanae faeliciter superantur	19	O některých, kteří skrze koně přišedše k neštěstí, z něho jsou skrze Matku Boží vysvobozeni	19	Eitliche Gefahren von den Pferden werden durch Beistand der Mutter Gottes vermittelt
20	Tabulae quaedam illustriores Sancti Montis pictae et postremis hisce annis affixae recitantur	20	O některých přednějších obrazích, až do léta 1661 na Svato Horu přinešených a obětovaných	20	Eitliche vornehme Gedencktaffel, so diese letztere Jahr auf den Heil. Berg kommen
21	Quaedam Dei Matris de Monte Sancto beneficia, quorum attestationes quidem non habentur, sed veritas ex donariis eorumque inscriptionibus constare potest, per indicem et compendio referantur	21	Některá dobrodíní Svatohorské Boží Rodičky, o nichž ač nemám psaného vysvědčení, však jejich jistota poznává se z darův na Svaté Hoře obětovaných	21	Eitliche Wohlthaten der seeligst. Jungfr. am H. Berg, so viel aus denen Opferschancen und deren überschritten abzunehmen

	<b>Divae Montis Sancti</b>		<b>Přepodivná Matka Svatohorská</b>		<b>Heiliger Berg</b>
22	Plura hujusmodi beneficia Divae Virginis ex donariis et anathematis colliguntur	22	Více takových dobrodíní poznává se z obětí na Svaté Hoře obětovaných	22	Noch allerhand Leibsgebrechen, so nach Ausweisung der Opferschancungen wunderbarlich hinweggenommen
23	Quibus potissimum (post Deum, Divam Virginem caeterosque Caelites) sua debeat incrementa Mons Sanctus, explicatur; renovata principum ac nobilissimorum virorum tum etiam oppidorum ac civitatum memoria, ad extremum ingeniorum munera Divae S. Montis oblata	23	Kteří nejvíce po Bohu, Matce Boží a svatých jeho napomáhali k zvelebení Svaté Hory, tuto se kladou. Přitom obnovuje se pamět předních pánův, měst a městeček. Naposledy navrhuji se darové literního umění, na Svatou Horu obětováni	23	Von Aufnahmen des Heil. Bergs
§1	Favores viroorum principum ac nobilitatis, cujus maxime opera ad praesentem gloriam Mons Sanctus pervenit	§1	Přízeň velkých pánův, kteří nejvíce k zvelebení Svaté Hory napomáhali	§1	Von Stifftern der Lampen und Capellen Folget die Verzeichnus der Capellen Gebäuden
§2	Supplicationes publicae ad S. Montem civitatum et oppidorum	§2	Poznamenání, z kterých měst a městeček chodivaji s processí na Svatou Horu. Item veřejně kolik poutníkův každý rok na to svatě místo putovalo, kolik se zpovídalo a velebnou svátost přijímalo a kolik mši slouženo v svatohorském chrámečku	§2	Von Wallfahrtern, Communicanten und heil. Messen
§3	Ingeniorum munera et dona Musarum Virgini S. Montis oblata	§3	Čest skrze obrazy, knihy a spisy Svatohorské Paní prokazovaná	§3	Von Schrift- und Bildern
24	Epitome historiarum S. Montis, qua compendio sub unum aspectum ponitur, temporum serie, quidquid in S. Monte memorabile ab anno 1647 gestum est	24	Vejtah celé svatohorské historie, v němž se navrhuje krátce, co se od léta 1647 až do léta 1661 každoročně zběhlo na Svaté Hoře		
	Epilogus		Závěrka		Beschluß Gedicht

